

Azərbaycan Sosial Təhlil Komissiyası

Beşinci Hesabat

Avqust 2011

Mündəricat

Giriş

Komissiyanın işi

BP-nin sərhədləri

BP-nin makroiqtisadi və geniş sosial təsiri

BP əməliyyatlarının təsiri

BP-nin İcma Proqramları

BP-nin Azərbaycan cəmiyyəti ilə əlaqəsi

Nəticə

Əlavə - Komissiyanın üzvləri

Giriş

Bu Azərbaycan Sosial Təhlil Komissiyası (ASTK) tərəfindən hazırlanmış Beşinci illik Hesabatdır. Bundan əvvəlki Hesabatlarla internetin www.bp.com/caspian saytında tanış olmaq olar.

Komissiya üzvləri 2011-ci ilin may ayında Bakıda görüşdü və BP və Səngəçal ərazisindəki icmalarla görüşlərə birlikdə beş gün sərf etdi. Bu hesabat həmin həftə ərzində aparılan müşahidələrin və keçirilən müzakirələrin nəticəsidir.

Bu hesabatın strukturu bundan əvvəlki hesabatların strukturunu təkrar edir və aşağıdakı kimi tərtib olunmuşdur:

Komissiyanın işi
BP-nin sərhədləri
BP-nin makroiqtisadi və geniş sosial təsiri
BP əməliyyatlarının təsiri
BP-nin icma proqramları
BP-nin Azərbaycan cəmiyyəti ilə əlaqəsi

ASTK-nın işi BP-nin Azərbaycandakı fəaliyyətlərinin sosial təsirləri ilə əlaqədar qarşıya vəzifələr qoymaq, məsləhətlər vermək və əminliyi təmin etməkdir. Həmişə göstərdiyimiz kimi, bir həftəlik səfər çərçivəsində BP-nin Azərbaycan miqyasında nə etdiyini bütün dərinliyi və təfərrüatı ilə öyrənmək kiçik bir qrup üçün mümkün deyildir. BP-nin Azərbaycanda sosial fəaliyyət aspektlərinin qısa xülasəsini (əslində bu aspektlərin vəziyyətini qısa bir zaman çərçivəsində müəyyən edilməsini) hazırlamaq üçün ildə bir dəfə topladığına görə, ASTK özünü nəzarətədiçi orqan hesab etmir. Xüsusilə bu dəfə Komissiya Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) boru kəməri dəhlizi boyunca yerləşən icmalara yenidən baş çəkmədi, nə də icma proqramlarını təfərrüatı ilə yoxlamadı. Qısa bir müddət ərzində onun görə biləcəyi iş BP-nin ümumi yanaşma mövqeyini nəzərdən keçirmək, vətəndaş cəmiyyətinin cəlb edilməsi kimi bəzi konkret sahələr üzrə məlumat toplamaq və Səngəçal terminalı yaxınlığındakı bəzi icma layihələrini nümunə kimi seçmək oldu.

Komissiya üzvlərinin bir qrup kimi bir yerə yığışmasından bir il keçir. ASTK-ya təsis olunduğu gündən indiyədək BP-nin fəaliyyət göstərdiyi müasir şəraitdə hər il baş verən mühüm dəyişikliklər, məsələn, global iqtisadi böhran və Meksika körfəzində Deepwater Horizon qazma qurğusunda baş vermiş qəza, məlumdur. Bu il – 2011-ci ildə biz Ərəb Yazının siyasi çevrilişlərini gördük. ASTK-nın yaradılmasından sonra BP daxilən də xeyli dəyişib; Komissiya BP-nin üç İcraçı Direktorunun, BP Azərbaycan şirkətinin üç Prezidentinin rəhbərliyi altında işləyib və BP Azərbaycan şirkətinin Xarici işlər qrupunda bir çox işçi dəyişikliklərini görüb. Ümid edirik ki, bütün bu dəyişikliklər müddətində ASTK-nın bütün rəyləri faydalı olmuşdur. Bundan aldığımız dərs ondan ibarətdir ki, qarşıdan gələ biləcək potensial dəyişikliyin vacibliyini bilək və gələcək risklərə hazır olaq.

Komissiya BP-nin işçi heyətinə icmalara səfərləri və Bakıdakı görüşləri təşkil etdiyinə və ASTK-nı məlumatlarla, təqdimatlarla və suallara cavab verməklə gördüyü bütün işlərə görə təşəkkür etmək istədi. Komissiyanın öz işini yerinə yetirməyi məhz bu mümkün edir və biz bunları yüksək qiymətləndiririk.

Komissiyanın işi

2010/2011-ci ili əhatə edən dövr üçün Komissiya bir qrup kimi may ayında görüşdü və beş gün ərzində BP ilə müzakirələr apardı və Səngəçal ərazisindəki icmalara qısa səfərlər etdi. Həmin beş gün ərzində aparılan müşahidələr mahiyyətə nümunələrin toplanmasıdır və təbii ki, tam əhatəli deyildir.

Bu Komissiya üçillik bir müddət üçün 2006-cı ildə yaradılmışdı. 2009-cu ilin oktyabr ayında BP Azərbaycan şirkətinin Prezidenti ASTK-nın Sədrinə məktub yazaraq bildirdi ki, ASTK şirkətə təmayüllərin, problemlərin və uzun müddətli məsələləri tanımağa kömək etmiş və bununla da, BP-nin sosial fəaliyyətinin keyfiyyətini təmin etmək bacarığını artırmışdır. Sədrə bu işi daha iki il müddətində davam etdirmək üçün üzvlərinin sayı bir qədər az olan ASTK yaratsın. İndi biz həmin o beş ilin sonuna çatırıq və ASTK mövcud olduğu 5 ildə 5 hesabat hazırlayıb və təqdim edib.

Əlbəttə, ASTK və ya ona bənzər bir orqanın işinin davam etdirməsinə ehtiyacı olub-olmadığını qət etmək BP-nin öz işidir. Bizim öz nöqtəyi-nəzərimizcə, əgər obyektiv desək, BP ASTK hesabatlarından faydalanmışdır. Bir çox tövsiyələrimizə BP müsbət cavab vermişdir. Yeni bir tikinti mərhələsi yaxınlaşdığına görə biz bir daha gələcəyə baxmağın və belə bir fəaliyyətlə bağlı yaranan riskləri və dəyişiklikləri idarə etməyin vacibliyini vurğulamaq istərdik. BTC-nin inşası zamanı BP-nin xarici monitorinqinin bir neçə səviyyəsi vardı. Həmin dərəcədə yoxlama və nəzarətə qayıtmaq bəlkə vacib olmasa da, bu Komissiya inanır ki, məsələlərə digər bir nöqtəyi nəzərdən yanaşmaq, qarşıya vəzifələr qoymaq və BP-nin çətin hesab etdiyi baxışları ifadə etmək üçün hər hansı bir formada xarici yaxlama və iradların bildirilməsi və bəzən də BP-yə bəlkə də başqa bir vəziyyətdə etmək istəmədiyi nəyi isə yerinə yetirmək üçün təzyiq göstərmək lazımdır. Bizim fikrimizcə, yeni tikinti işləri üçün BP monitorinq proqramı hazırlamalıdır. . Elə bir proqrama ASTK kimi bir orqanın necə olduğunu və əgər uyğun olarsa, onda həmin orqanın üzvlərinin kimlər olacağını aydınlaşdırmaq üçün BP-nin öz öhdəsinə buraxırıq.

Həmişə olduğu kimi, Komissiya öz diqqətini ən vacib hesab etdiyi məsələlər üzərində cəmləmişdir. Toxunulmayan digər məsələlər əhəmiyyətli olmadıqlarına görə deyil, sadəcə olaraq vaxt qıtlığına görə buraxılıb.

Öz təqdimatlarında və bizim suallarımıza cavablarında biz BP-nin açıq və səmimi olduğunu aşkar etdik. Bu, təqdirəlayiqdir.

Birinci Hesabatında ASTK-nın təklif etdiyi Göstəricilərin siyahısının Komissiyanın işinə böyük köməyi oldu və biz yenə də inanırıq ki, bu siyahı özünün sosial təsirlərinin uzun müddət üçün müşahidə edilməsində BP üçün faydalı bir mexanizm ola bilər. BP Azərbaycanda neft və qaz sənayesinin çox böyük bir hissəsidir. Əgər Azərbaycan həmin sektorun gəlirləri və onunla bağlı iqtisadi fəaliyyətdən növbəti 10 ildə də faydalanarsa, onda səhiyyə, təmiz sudan istifadə mümkünlüyü, sanitariya və təhsil sahələrində aşkar irəliləyişlər olmalıdır. BP-nin Azərbaycandakı fəaliyyətlərinin uzun müddətli sosial təsiri son nəticədə Azərbaycanın milli səviyyədə sosial-iqtisadi inkişafı ilə ölçüləcəkdir.

BP-nin sərhdələri

ASTK fəaliyyətinin lap başlanğıcından qəbul etmişdir ki, hər hansı bir xarici kommərsiya şirkətinin həm nəyi bacara biləcəyinin, həm də nələri etməli olduğunu hüdudları vardır. Bununla belə, Kommərsiya belə bir fikirdədir ki, Azərbaycanda yaxşı idarəetmənin, şəffaflığın yüksək səviyyələrinin, korrupsiyanın aşağı səviyyələrinin, səmərəli institutların və hüquq normalarına hörmətlə yanaşmanın təkmilləşdirilməsi sahələrində BP-nin konstruktiv və özünə xas olan bir rolu vardır. Bundan əvvəl dediyimiz kimi, bu, çox zaman dinamik sərhdələrə yaxın şəraitlərdə fəaliyyət göstərmək deməkdir.

Fikrimizcə, ASTK-nın işlədiyi illər ərzində BP öz sərhdələrini həqiqətən genişləndirmişdir. Məsələn, inanırıq ki, BP təchizatçılarla və anti-korrupsiya prosesləri sahələrində vaxtilə etdiklərindən çox irəli gedib. Şirkətə məsləhət görürük ki, Azərbaycan cəmiyyətinə təsirini bundan sonra da artırınsın.

Azərbaycanda insan haqları ilə əlaqədar vəziyyət barədə xarici hesabatlar israrla bildirirlər ki, bir çox hüquqlar müdafiə olunmur və bir çox hallarda insan haqları pisləşməkdədir.¹ BP-nin birmənalı olaraq hüquq normalarına və insanhaqlarının qorunmasına verdiyi dəstək onun Azərbaycana mühüm təsiri və eləcə də BP dəyərlərinin nümayişidir. İnsan haqları ilə əlaqədar yaxşı olmayan vəziyyətin sosial gərginlik və ixtilaf və biznes fəaliyyəti və nüfuz üçün əlverişli olmayan mühit yaratmaq təhlükəsi var. Özünün gələcək mühitinə təsir göstərmək üçün bacardığını əsirgəməmək BP-nin uzun müddətli maraqlarına uyğundur və biz də şirkəti belə bir mühiti yaratmağa çağırırıq. BP-nin biznes və sosial təsiri açıq cəmiyyətdə daha yaxşı olar. Belə bir cəmiyyətin fundamental azadlıqlarına öz dəstəyini vermək üçün inadla yollar aramağı BP-yə israrla tövsiyə edirik.

Biz bu hesabatda əvvəllər də verdiyimiz bir tövsiyəni təkrar edirik ki, BP işçilər və icmalar qarşısında məsuliyyətlərini nəzərə alaraq, insan haqları və hüquq normaları ilə bağlı vəziyyətin mümkün ola bilən pisləşməsinə irəlicədən görmək və ona cavab vermək üçün riskin idarə edilməsi planı işləyib hazırlamalıdır.

Keçən hesabatımızda biz Azərbaycanın hökumət orqanları tərəfindən bloqqlər Emin Milli və BP-nin əməkdaşı Adnan Hacıadənin həbs edilməsi və saxlanılması məsələsini qaldırmışdıq. ASTK BP-ni öz işçisinə dəstək vermək məqsədi ilə gördüyü tədbirlər üçün tərifləmişdir. BP öz əməkdaşlarına qayğı göstərməyə borcludur və bu qayğının göstərilməsi onlar BP ərazisindən çıxandan sonra da davam etməlidir. Biz BP-yə özünün indi azad edilmiş keçmiş işçisini ehtiyatlılığı gözləməklə yenidən işə götürməsinə baxmağı məsləhət görürük.

“Ərəb yazı”nda baş verən hadisələr korrupsiyanın səviyyəsi yüksək avtokratic mühitlərə xas olan siyasi riskləri diqqət mərkəzinə gətirdi. Geniş bir region boyunca baş verməkdə davam edən bu iğtişaşlara əsasən vətəndaş cəmiyyəti

¹ E.g. Human Rights Watch “World Report” Country Summary on Azerbaijan 2011; Freedom House “Freedom in the World” Azerbaijan 2011; Amnesty International “Annual Report 2011: The State of the World’s Human Rights” Azerbaijan 2011.

rəhbərlik edir. BP-nin Liviyadakı biznesi hazırda “qış yuxusuna”² gedib; bu isə siyasi və biznes risklərinin son dərəcə əlaqəli olduğuna bir misaldır. Komissiya buna oxşar hadisələrin Azərbaycanda baş vermək ehtimalını nə irəlicədən bildirmir, nə də belə fikri hətta ağılına da gətirmir, lakin bunlar Komissiyanın belə bir nöqtəyi-nəzərini gücləndirir ki, BP Azərbaycanda müstəqil bir qüvvə kimi Azərbaycan cəmiyyətində uzun müddət üçün “lövbər salmağı” qarşısına məqsəd qoymalıdır. Biz bu məsələdən hesabatımızda bir qədər sonra müfəssəl şəkildə bəhs edəcəyik.

Bizim nöqtəyi-nəzərimiz ondan ibarətdir ki, BP Azərbaycan cəmiyyətində müsbət bir rol oynayır. BP özünün yanaşma mövqeyini və standartlarını müəyyən etmişdir, lakin onların təkamülü üçün vaxt lazımdır. BP-nin rəhbərliyi yalnız şirkətin dəyərlərini nümayiş etdirən bir misal olaraq qalmır, həm də Azərbaycanın daha da inkişaf etməsinə öz töhfələrini verir.

² Sitat 2011-ci il iyun ayının 8-də BP-nin Londondakı qərargahında “BP Dünya Energetikasının Statistik Təhlili” tədbiri ilə əlaqədar verilən rəsmi naharda BP-nin Baş İcraçı Direktoru Bob Dadlinin çıxışından götürülmüşdür.

BP-nin makroiqtisadi və geniş sosial təsiri

BP-nin ASTK-ya təqdim etdiyi makro səviyyə göstəriciləri Azərbaycanın global iqtisadi çətinliklər zamanı UDM-in müsbət artımını qoruyub saxlamağa müvəffəq olduğunu nümayiş etdirir, baxmayaraq ki, 2010-cu ildə nail olunmuş 5% ÜDM artımı 2009-cu ildəki 9,3% artımla müqayisədə aşağı olmuşdur. Beynəlxalq Valyuta Fondunun 2011-ci il üçün verdiyi 1,8% proqnoz da o qədər ruhlandırıcı deyildir. Asiya İnkişaf Bankı 2011-12-ci illər üçün daha optimist – 5,8% proqnoz vermişdir.³ ÜDM-in zəifləməsi Azərbaycanın neft hasilatı profilinin zəiflədiyini əks etdirir. 2010-cu ildə qeyri-neft sektorunun 7,9% artımı 2009-cu ildəki aşağı düşmədən sonra ruhlandırıcıdır.

Qeyri-neft iqtisadiyyatının davamlı şəkildə inkişafı Azərbaycanda karbohidrogen hasilatı varisliyi üçün vacibdir, o mənada ki, neft və qaz hasilatının yaratdığı dəyər uzunmüddətli geniş faydalar üçün istifadə edilsin. BP fəaliyyətlərinin Azərbaycana sosial təsirini bütövlükdə sənaye gəlirlərinin ağılla istifadəsi müəyyən edəcəkdir. BP-yə məsləhət görülür ki, korrupsiyanın dəyəri məhv edən fəaliyyətlərini azaltmaqla, Azərbaycanda müdrik iqtisadi idarəetməyə nail olunmağa kömək etməklə və bacarıqlar yaratmaqla öz rəhbərlik sərəfətindən və nüfuzundan istifadə edərək bu gəlirlərin müsbət təsirlərini maksimuma çatdırmaqda mühüm rol oynasın.

Transparency International Corruption Perception Index-də Azərbaycanın balı məyusedici dərəcədə aşağı olmaqda davam edir. Azərbaycan korrupsiya səviyyələrinin yüksək olduğu bir ölkə olaraq qalır və belə vəziyyət, yəqin ki, davamlı inkişafa və müsbət sosial təsire əngəl törədir. Komissiya BP-yə Azərbaycanda anti-korrupsiya səylərinə özünün ictimai mövqeyindən istifadə edərək öz podratçıları, tədarük və təchizat fəaliyyətləri vasitəsilə və digərləri ilə yanaşı Hökumət və vətəndaş cəmiyyəti ilə birgə işləməklə anti korrupsiya yanaşma mövqelərini gücləndirməyi və şəffaflığı və idarəetməni daha da yaxşılaşdırmağı tövsiyə edir. Hökumət yeni anti-korrupsiya proqramı qəbul etmişdir və bu da BP-yə imkan verir ki, öz anti-korrupsiya nüfuzunu genişləndirsin və bu proqrama öz töhfəsini versin.

İl ərzində Revenue Watch İnstitutu Transparency International ilə birlikdə neft və qaz sektorunda fəaliyyət göstərən ölkələri və şirkətləri qiymətləndirdiyi “Gəlirlərin Şəffaflığının Yaxşılaşdırılması”⁴ hesabatını nəşr etdi. Hesabat özünün Korporativ Açıqlamasında Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin və Statoyl şirkətinin BP-yə nisbətən daha yüksək balla qiymətləndirildiyini göstərdi. ARDNŞ-nin daha yüksək balı, bəlkə də, ona görədir ki, ARDNŞ sırf Azərbaycan şirkətidir və buna görə də özünün Azərbaycandakı fəaliyyətləri barədə daha dolğun və əhatəli hesabat verir. Lakin bununla belə, Komissiya BP-nin balının ən azı Statoylun Azərbaycandakı balı qədər yüksək olmasını görmək istərdi. Komissiya üzvlərindən biri istifadə olunan bal verilməsi prosesini BP-nin daha yaxşı başa düşməsinə kömək etməyi təklif etdi ki, BP gələcəkdə hər hansı belə yoxlamada öz balını artırmağa səy göstərə bilsin.

³ ADB Press Conference April 19th 2011, as reported by Interfax.com

⁴ Promoting Revenue Transparency 2011 Report on Oil and Gas Companies, Kowalczyk-Hoyer, Transparency International 2011

Hesabatda şirkətlər eləcə də özlərinin anti-korrupsiya proqramlarına görə qiymətləndirilib. 84% bal qiyməti ilə BP cədvəldə üçüncü yeri tutmaqla (BG və BHP Billiton şirkətlərindən sonra) nisbətən yüksək bir yer tutub. 0% balla ARDNŞ bir neçə şirkətlə birgə cədvəlin axırncı yerində dayanır. Komissiya istərdi ki, BP bu qiymətləndirmədə ARDNŞ-yə öz balını yüksəltmək üçün kömək etsin. Bu, Azərbaycanda anti-korrupsiya söylərinə əhəmiyyətli bir töhfə olardı.

Azərbaycanda insan haqları ilə əlaqədar məlumat verilmiş davam edən pisləmə, xüsusilə “Ərəb yazı” hadisələri fonunda, BP üçün artmış risklər yaraada bilər. Biz BP-yə əvvəlki müraciətlərimizi bird aha təkrar etməyə ehtiyac duyuruq ki, o, qanunun aliliyi təşəbbüslərinə dəstək vermək üçün söylərini artırsın və mümkün imkanları araşdırsın. Biz keçmişdə BP-yə benefisiarlar arasında vətəndaş məsuliyyəti və hüquqlar haqqında məlumatlılığı təşviq etmək məqsədi ilə icmalara hüquqi kömək və məsləhət xidmətləri göstərilməsi və kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi layihələri kimi mümkün olan təşəbbüslər və əməkdaşlıq məsələlərini nəzərdən keçirməyi təklif etmişdik.

Hər il səhiyyə, təhsil, ərzaq və su kimi sahələr üzrə BP tərəfindən izlənən və Komissiyatəqdim edilən göstəricilər 2010-cu il üzrə təqdim olunan məlumatlar arasında yox idi. Biz neft və qaz gəlirlərinin səhiyyə, təhsil və qidalanmaya sosial təsirinin təhlilinə kömək etmək üçün BP-nin belə sosial rifah göstəricilərini izləməsinə davam etdirməsini görmək istərdik və təklif edirik ki, BP belə məlumatların alternative etibarlı mənbələrini tapsın ki, bu sahədə baş verən dəyişikliklər yoxlanıla bilsin. İlk olaraq seçilmiş göstəricilər bəlkə də o qədər müvafiq olmasın, lakin belə məlumatları Azərbaycanda, yəqin ki, əldə etmək olar.

Bunların hamısı elə uzun müddətli göstəricilərdir ki, neft-qaz sərvətinin Azərbaycan icmalarına təsirini vaxt keçdikcə göstərəcəkdir.

Komissiya Azərbaycanın inkişafı üzrə makro göstəricilərin BP tərəfindən izlənməsinin davam etdirməsini təkid edir. Bu göstəricilər birmənalı olaraq BP menecmentinin səlahiyyət dairəsinə daxil olmasa da, onlar zaman keçdikcə məhsuldar iqtisadi inkişaf, səhiyyənin yaxşılaşdırılması, təhsil və təmiz sudan və ərzaqdan istifadə mümkünlüyü və yaxşı idarəetmə üzrə göstəricilərdə Azərbaycan neft və qaz sənayesinin daha geniş təsirlərini nümayiş etdirəcəkdir.

Axırncı iki hesabatımızda biz BP-yə təklif etmişdik ki, Bakıda Neft Akademiyasında atışma hadisəsinə və Meksika körfəzində “Deepwater Horizon” qəzasına dövlət orqanlarının cavabını nəzərə alaraq, quruda və ya dənizdə böyük bir qəzanın baş verəcəyi təqdirdə öz imkanlarını və cavab tədbiri prosedurlarını qiymətləndirmək məqsədi ilə özünün böhranlı vəziyyətlərə cavab tədbiri prosedurlarını bir daha nəzərdən keçirsin. Biz BP-dən həm də xahiş etmişik ki, inam yaratmaq üçün vətəndaş cəmiyyəti qrupları ilə ünsiyyəti artırsın. Biz əlaqələrlə bağlı məsələlərdən bu hesabatda bir qədər sonra daha ətraflı bəhs edəcəyik. Böhranlı vəziyyətlərə cavab tədbirinə gəlincə, BP özünün böhranlı vəziyyətlərə cavab tədbiri planlarını, sahil mühafizə planlarını və Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə əməkdaşlıq barədə məlumatları Komissiyaya təqdim etdi. Böhranlı vəziyyətlərə cavab tədbirinə verilən diqqətin səviyyəsindən

Komissiya üzvləri məmnun qaldılar və onları əmin etdilər ki, Səngəçal terminalında böyük bir qəzanın baş verdiyi təqdirdə dövlət orqanlarının ona cavab vermək bacarığı müvafiq səviyyədədir.

BP əməliyyatlarının təsiri

BP-nin öz əməliyyatlarında istifadə etdiyi və bizə təqdim olunmuş göstəricilər nümayiş etdirir ki, 2010-ci ildə BP-nin işçi qüvvəsində ixtisaslı Azərbaycan vətəndaşlarının faizi bir qədər də artaraq 87%-ə çatmışdır. Bu mütənasibliyin artmağa davam etməsi ümumiyyətlə yaxşı olsa da, bizə belə gəlir ki, şirkətdə müəyyən vəzifələr ola bilər ki, onlara müvafiq qaydada əcnəbi vətəndaşlar təyin oluna bilər, çünki onlar Azərbaycan cəmiyyətindən ayrı olduqlarına görə daha obyektiv qərarlar qəbul etməyə qadir olurlar və ya, məsələn, xarici təzyiqlərə müqavimət göstərirlər, və yaxud da ictimai sahədə BP-ni daha müstəqil təmsil etməklə ona inam yaradurlar. BP işçi heyətinin tərkibində milli kadrların nisbəti ilə əlaqədar HPBS-nin tələblərini yerinə yetirməyə borcludur. Komissiya belə hesab edir ki, bu nisbətlərə yuxarıda göstərilən həssaslıqlar bir qədər nəzərə alınmaqla nail olunmalıdır. BP-nin siyasəti lazımi işçiləri lazımi yerlərə qabiliyyətindən asılı olaraq təyin etməkdir və bu yanaşmanı Komissiya təqdir edir, lakin onu da bildirir ki, çox nadir hallarda əcnəbi əməkdaş əlahiddə bir vəzifə üçün daha münasib olmaqla daha çox iş görə və müəyyən dərəcədə riskləri müəyyən etmək və idarə etmək üçün daha münasib ola bilər.

BP-nin işəgötürmə prosesində bəzi qohumbazlıq hallarına yol verildiyi barədə bəzi təsəvvürlər Komissiya üzvlərinə məlumdur. Belə təsəvvürlər başa düşüləndir və çətin ki, onlardan birdəfəlik yaxa qurtarmaq olar. Lakin BP belə təsəvvürləri aradan qaldırmaq üçün işəgötürmə prosesində məlumatlandırma və şəffaflıq sahələrində əlavə səylər, ola bilsin ki, xarici monitorinqdən istifadə etməklə, göstərməlidir.

Kiçik və Orta müəssisələrə (KOM-lara) çəkilən xərclərin artması da təqdirəlayiqdir. BP yerli ehtiyatlardan istifadənin üstünlüyü barədə öz strategiyasını ASTK-ya təqdim etdi. Bu strategiya Komissiya tərəfindən yaxşı qəbul olundu. Sektor üzrə yanaşma yaxşı və faydalı bir cəhddir və bir çox uğurlu yerli layihələrin həyata keçirilməsi ilə nəticələnmişdir. BP daha zəif sektorlarda təchizatçıların inkişafına kömək etmişdir. Bu yanaşma həm də yeni əməliyyatlar və Şahdəniz 2 işlənməsi üçün çox yaxşı bir baza yaradır. BP belə töhfə verməklə Azərbaycan şirkətlərini beynəlxalq əhəmiyyətli şirkətlər kimi inkişaf etməyə kömək edə bilər. İşçi heyətin milliləşdirilməsi proqramından fərqli olaraq, bu fəaliyyətlər HPBS-nin şərtlərinin tələblərinə görə deyil, BP tərəfindən könüllü olaraq həyata keçirilir və onların davam etdirilməsi BP-yə böyük hörmət gətirir. Buna görə də, Komissiya BP-yə məsləhət görür ki, bu yaxşı işləri və özünün yerli təchizatçılarının inkişafını davam etdirsin.

Komissiya BP-nin həm də öz təchizatçılarının əmək standartlarını öyrənmək və ehtiyac olarsa, onların əmək standartlarının yaxşılaşdırılması və bu standartlara əməl edilməsi üçün lazım olan hallarda ixtisaslı QHT-lər ilə əməkdaşlıqda birgə işləmək barədə əvvəlki bir xahişini bir də təkrar etmək istədi.

BP-nin Bakıdakı Biznes mərkəzinin virtual mərkəzlə əvəz edilməsi uğurlu bir addım kimi görünür. Bu dəyişmənin baş verdiyi vaxt bu addım Komissiya üzvlərində bəzi narahatlıqlar doğursa da, bizi təchizatçıların inkişafı proqramının uğurlu olacağına inandırmışdılar.

İşdə xəsarətlərin sayının azalmasının çox gözəl davam etməsini görmək də xoşdur.

Azərbaycanda korrupsiyanın azaldılmasında BP-nin rolu məsələsi əvvəlki hesabatlarımızın çoxunda qaldırılıb. Biz həmişə təkid etmişik ki, BP öz nüfuzundan istifadə etməklə və öz təcrübəsini bölüşdürməklə bu işdə daha da qabağa getsin. Bizim builki iclasımızda BP korrupsiyaya və çirkli pulların yuyulmasına qarşı özünün yeni prosesini təqdim etdi. Komissiya BP-nin öz prosesini təchizatçılar arasında genişləndirdiyini görməkdən məmnun oldu. Bu, təqdirəlayiqdir. Komissiya BP-ni təchizatçılarla bağlı öz proseslərini yaxşılaşdırmağa davam etməsini, eləcə də daha geniş nüfuzla malik olmaq üçün bu cür yanaşma tərzini başqaları ilə bölüşdürməsini görmək istərdi. Azərbaycanda korrupsiyaya qarşı davranışda BP-nin aparıcı bir rolu vardır. Komissiya inanır ki, bu rəhbər mövqeyini bütün işçilərə şirkətin korrupsiya barədə mövqeyini aydın şəkildə göstərən və rəqələr verməklə daha da gücləndirə bilər. İşçilər bu və rəqəni şirkətdənkənar tərəfdarlara göstərməklə BP-nin əməkdaşları kimi heç bir korrupsiyada iştirak etmədiklərini nümayiş etdirə bilərlər. Vaxt keçdikcə belə bir sxem təchizatçılar və icma proqramlarının benefisarlari üçün də tətbiq oluna bilər.

Bizim Hesabatlarımızda müntəzəm olaraq edilən bir xahiş ondan ibarət olmuşdur ki, BP Təhlükəsizlik və İnsan Haqları üzrə Könüllü Prinsiplərlə müqayisədə təhlükəsizliyə əməl edilməsinin şirkətdənxaric monitorinqini dayandırmaq qərarına yenidən baxsın. Yeni boru kəmərinin inşasına başlamaq vaxtı yaxınlaşdıqca bu xahiş etiraz və ya icma rahatlığının pozulması ilə əlaqədar riskin artmasına görə daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. İnsan hüquqları ilə bağlı vəziyyətin davam edən pisləşməsi barədə verilən hesabatlar bu narahatlığı daha da artırır.

Bu il də komissiya üzvləri Səngəçal ərazisindəki icmalara bir daha səfər etdilər və bu ərazidə qazın məşəldə yandırılması və atmosfərə buraxılan emissiyalarla bağlı sorğu keçirdilər. Əvvəlki illərdə biz qazın məşəldə yandırılmasının bu səviyyəsindən və gələcək üçün planlar sarıdan narahat olduğumuzu bildirmişdik.

Qazın məşəldə yandırılması səviyyəsinin 2010-cu ildə azaldığını və bu azalmanın 2011-ci ildə də davam edilməsini görmək Komissiya üçün çox xoşdur. Komissiya tərəfindən alınmış epizodik sübutlar əsas terminalda qazın məşəldə yandırılmasının keçən ilə nisbətən xeyli azaldığını şirkətdənxaric müşahidəçilər tərəfindən başa düşüldüyünü dəstəkləyir. Biz bu azalmanı təqdir edirik və BP-yə məsləhət görürük ki, qazın məşəldə yandırılmasının gələcəkdə də azaldılması üçün qarşısına məqsədlər qoysun və onlara nail olsun.

Terminal ərazisində atmosfərə buraxılan emissiyaların monitorinqinin aparılması yaxşı bir işdir. Çirkəndiricilərin, məsələn, benzolun, bəzi lokal ərazilərdə yüksək səviyyələri nəqliyyat və ya neft məhsulları daşıyan qatarların və yaxud da yerlərdə dizel genoratorlarının işinin nəticəsi ola bilər. Bu emissiyalar yerli icmaların yaxınlığında havaya buraxıldığı üçün Komissiya bu problemlərin

regional əlaqələndirmə yanaşması vasitəsilə yoluna qoyulmasına kömək etməkdə BP-nin mühüm bir rol oynaya biləcəyini düşünür.

Terminal Şahdəniz layihəsinin həyata keçirilməsinin bir hissəsi kimi genişləndiriləcəkdir. Bu genişləndirmə üçün Ətraf Mühitə və Sosial Təsirin Qiymətləndirilməsi (ƏMSTQ) aparılacaqdır. Biz belə başa düşürük ki, ƏMSTQ-nin bir hissəsi kimi ora qonşuluqdakı sənaye müəssisələrinin təsirləri daxil ediləcəkdir. Komissiya təklif edir ki, BP daha geniş və inteqrasiya edilmiş ƏMSTQ hazırlanması işinə, mümkün qədər ərazidəki digər sənaye sahələri ilə birlikdə, başlasın və daha geniş sosial inkişafa və ətraf mühitə təsirlərin necə olacağını aşkar etsin. Biz BP-nin istehsalat işlərinin ən yaxşı təşkili metodunun regionda başqalarına təsir və kömək etdiyini görmək istərdik. Bu, BP-nin xeyrinədir, çünki qonşuluqda fəaliyyət göstərən digər şirkətlər BP-ni yaxşı fəaliyyət göstərməməkdə təqsirləndirə bilər. Bu region sənaye zonasıdır və ona əlaqələndirilmiş bütöv bir yanaşma lazımdır. Belə hesab edirik ki, bu region üçün sosial plan artıq mövcuddur və BP həmin planla bağlı öz töhfəsini verə bilər. Bu ərazidə problem yaradan qeyri-qanuni tikilmiş evlər var və BP bu problemin ədalətli həll edilməsinə kömək edə bilər. İcməli su kimi sosial problemlər mövcuddur ki, onlar əlaqələndirilmiş bir plan vasitəsilə nizmləndirilə bilər və bu da yerli icmalar arasında BP-nin nüfuzunu artırır.

Terminalın genişləndirilməsi, yeni boru kəmərinin çəkilməsi və dənizdə infrastrukturun inşa edilməsi ilə əlaqədar bir daha külli miqdarda tikinti işçi qüvvəsi tələb olunacaqdır. Komissiya bu dəyişikliyə BP-nin qabaqcadan hazır olmasını görmək istərdi. Azərbaycanda bundan əvvəl aparılan tikinti işlərindən öyrənilməli çox dərslər var. . Hər hansı belə böyük miqyaslı dəyişiklik özü ilə, məsələn, yerli işəgötərmə müqavilələri, işçilərin hüquqlarının monitorinqi, etirazların idarə edilməsi üçün prosedurlar da daxil olmaqla təhlükəsizlik problemləri, işçilərin güclü axını ilə əlaqədar sosial mühitdə dəyişikliklər, tikintinin sonunda işçilərin azad edilməsi və s. kimi risklər və sosial təsirlər gətirir. Yeni tikinti işlərinin sosial təsirlərinin qiymətləndirilməsi ilə yanaşı əvvəllər öyrənilmiş dərslərin düzgün təhlili mənfi təsirlərdən yayınmaq və müsbət təsirləri gücləndirmək üçün geniş əhatəli bir planla nəticələnməlidir. Belə bir plana BP-nin işəgötürmə səylərini gücləndirmək üçün təsirə məruz qalan icma üzvlərinin peşə təsili və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi də daxil edilməlidir. BP-nin məqsədi tikintinin bu mərhələsində əvvəlkindən daha yaxşı fəaliyyət göstərmək olmalıdır; bu işə nail olunması mümkün olan bir məqsəddir, çünki birinci dəfə edilən səhflər öyrənilmiş dərslər nəticəsində bir də təkrar olunmamalıdır.

Tikintinin birinci mərhələsinin analizindən əldə edilmiş bəzi öyrənilmiş dərslər işçi qüvvəsi üçün tələb olunan düzgün təlimləndirilmə istiqamətini, məsələn ayrı-seçkiliyə qarşı təlimləndirmə, göstərə bilər.

Yeni tikintinin başlanma vaxtı bəlkə də hələ bir qədər uzaqdır, lakin Komissiya təkidlə BP-yə əsaslı hazırlıq prosesinə tezliklə başlamağı məsləhət görür.

BP-nin İcma Proqramları

Bu il Komissiya üzvləri Səngəçal ərazisindəki icmalar üçün həyata keçirilən və ÜMİD icma proqramı kimi tanınan usta yanında şagirdlik proqramlarının bir neçəsinə baş çəkdi. Bu, həmin əraziyə Komissiyanın üçüncü səfəri idi.

BP-nin Komissiya üzvlərinə təqdim etdiyi göstəriciləri BP-nin sosial xərclərinin 1,4 milyon ABŞ dolları məbləğində artdığını göstərir. Lakin bununla belə, bu artımın hamısı da olmasa, böyük bir hissəsi yeni Layihənin İdarə edilməsi Məktəbinin, Qafqaz Universitetində Kimya Mühəndisliyi fakültəsinin yaradılması və Hacı Zeynalabdin Tağıyev haqqında kitabın nəşr edilməsi hesabınadır. Bu layihələr bəlkə də yaxşı layihələrdir (və biz BP-nin təhsil təşəbbüsləri vasitəsilə bacarıqlar yaratmaqda iştirakını dəstəkləyirik), Komissiya BP-nin sosial layihələrə xərclərinin aydın şəkildə icma səviyyəsində olan layihələrə sərf edilməsini görmək istədi. Təqdim edilmiş məlumatlarda bu aydın görünür. Bizim nöqtəyi-nəzərimizcə, BP təhsil və mədəni layihələrə çəkdiyi xərcləri icma layihələrinə çəkdiyi xərclərdən ayırmalıdır ki, icma inkişafına çəkilən xərclər və belə layihələrdə iştirak müəyyən edilə və yoxlanıla bilsin.

Yeni tikintinin tezliklə başlanacağı bir vaxtda, biz BP-nin icmalarla əlaqə səviyyəsinin yüksəlməsini və icma layihələrinə xərclərinin artmasını görmək istədik. Planlaşdırmanın uzaqgörənliklə hazırlanması icma təfriqələrini minimuma endirməyə və icma faydalarını optimallaşdırmağa imkan verir. BP-nin sosial xərclər strategiyası mahiyyətə sosial xərcləri “uzunmüddətli davamlı inkişaf səviyyəsində” azaltmaq məqsədi ilə riski azaltmaqdan ibarətdir. Tikinti ilə bağlı risklər artır və sosial xərclər də tikintidən əvvəl, tikinti dövründə və eləcə də tikintidən sonra eyni qaydada artmalıdır. BP-nin xərcləri azaltmaq arzusunu Komissiya başa düşür və eyni zamanda BP-yə sosial xərcləri tikintidən sonra da diqqəti bacarıqların yaradılması və davamlı inkişaf üzərində cəmləməklə ehtiyatlı səviyyədə saxlamağı məsləhət görür ki, o, Azərbaycanda sosial inkişafa əhəmiyyətli dərəcədə kömək etsin və BP-yə öz yerini həm lokal, həm də milli səviyyədə möhkəmlətməyə kömək etsin.

Komissiya ÜMİD təşkilatı tərəfindən idarə olunan paltar istehsalı layihəsi ilə əlaqədar Səngəçal terminalı yaxınlığındakı yerə yenidən baş çəkdi. Biz bura birinci dəfə səfər edəndə müstəqil kiçik müəssisə və istehsalat haqqında uğurlu bir hekayə bizi ruhlandırmışdı. İkinci gəlişimizdə satışların və nikbinliyin azalmasını görmək bizi məyus etmişdi. Satışların bərpa olduğunu, məhsulların bazara çıxarılmasının yaxşılaşdığını və müəssisənin uzun müddət həyat qabiliyyətinə malik olacağı barədə ruh yüksəkliyini görmək bizi ürəkləndirdi. Bu, yaxşı bir bərpa olunmadır, lakin hələ də bəzi zəifliklər və marketinq və məhsulun keyfiyyəti ilə əlaqədar köməyə ehtiyac var və BP bu işdə yardımçı ola bilər. Marketinq məsələlərinin və tikiş bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi biznesin möhkəmləndirilməsinə kömək edərdi. Uşaqların paltar hazırlanmasında mümkün ola bilən iştirakı Komissiya üzvlərində bəzi narahatlıqlar yaratdı. Bacarıqların valideynlərdən uşaqlara ötürülməsi dəyərli bir iş olsa da, uşaqların işə götürülməsi və bunun məktəb təliminə mümkün olan təsirləri ehtiyatla həll edilməlidir. Ümumiyyətlə, Komissiya məsləhət görür ki, BP bütövlükdə əmək şəraiti və xüsusilə də uşaqların əmək fəaliyyətində iştirakının müvafiq standartlara uyğun olmasını təmin etmək üçün icma layihələrinin necə həyata

keçirilməsini izləsin. Belə bir yoxlamanın aparılmasında QHT-lər BP-yə kömək edə bilər.

Komissiya həm də ÜMİD tərəfindən idarə olunan usta yanında şagirdlik layihəsi ilə əlaqədar bir neçə yerə baş çəkdi. Biz bir neçə bərbərxana və və bir pəncərə və qapı yağın emalatxana ilə tanış olduq. Onlar bizdə yaxşı təəssürat yaratdı. Dəyərli bacarıqlar yaradan usta yanında şagirdlik proqramlarına ehtiyac var və onlar həyata keçirilməsi yaxşıdır. İstehsalat nümunəsini görmək xüsusilə ümidverici oldu. Komissiya görmək istərdi ki, BP bu usta yanında şagirdlik proqramlarını belə proqramlarda iştirak edənləri anti-korrupsiya prosesləri sahəsində bacarıqlarla (BP-nin təcrübəsindən və rəhbərliyindən istifadə etməklə) və vergi, əmək hüquqları, qaydalar və s. sahələrdə biliklərlə silahlandırın.

Şagirdlərin aldıkları şəhadətnamələri rəsmiləşdirmək üçün usta yanında şagirdlik proqramını peşə məktəbləri ilə əlaqələndirmək məsələsi BP tərəfindən BP aydınlaşdırıla bilər, lakin bu, Komissiya üzvlərinin heç də yekdil nöqteyi-nəzəri deyil.

Keçən il ASTK-nın etdiyi bir təkliflə əlaqədar Komissiya üzvlərindən biri BP-nin Gəncə Aqrobiznes Assosiasiyası (GABA) tərəfindən həyata keçirilən kənd təsərrüfatı proqramlarının bir yoxlamasında iştirak etdi. Azərbaycanda kənd təsərrüfatının inkişafı ölkənin davamlı inkişafının mühüm bir hissəsidir. Komissiya keçmişdə BP-yə bu inkişafa dəstək verməyi tövsiyə etmişdi və bunun əməli olaraq həyata keçirildiyini görməkdən məmnun oldu. BP-yə monitorinqin hesabatı təqdim olunduğuna görə burada onun təfərrüatlarını təkrar etməsək də, bir neçə məqama yenidən toxunacağıq. Ümumiyyətlə belə görünür ki, bu proqram gözlənilənləri doğruldur və təqdir olunur, lakin bu işi yaxşılaşdırmaq üçün bir neçə təklif sürülür. Layihələr lazımınca tərtib olunub və yaxşıdır verilən tövsiyələr səmərəliliyi artırmaq üçündür. Texniki məlumatlar fermerlərə daha asan və daha aydın şəkildə çatdırıla bilər. Layihənin uğurlu olması üçün məsuliyyətlər asılılıqdan yayınmaq məqsədi ilə daha aydın bölüşdürülməlidir. Bu iş kollektiv yanaşma tələb edir kollektiv məsuliyyət və praktika yaradıla bilər. Xammal ehtiyatlarında və dənli bitkilərin növbə ilə əvəzlənməsində dəyişikliklər etməklə bu proqramları yaxşılaşdırmaq olar. BP indi Təhlildə verilən tövsiyələri müəlliflə müzakirə edir; ümid edirik ki, nəticədə bu mühüm proqramda yaxşılaşma olacaqdır.

Baxılmamış icma şikayətlərin sayının sıfır olması yaxşıdır. Yeni tikinti işlərinə başlananda şikayətlər, yəqin ki, artacaqdır. Keçmişdə öyrənilmiş dərslər əsasında tikinti işlərinə başlamazdan əvvəl planlaşdırma şikayətlərin sayını əvvəlkinə nisbətən azaldır və onların tezliklə həll olunmasına kömək edir.

ASTK Xəzər Enerji Mərkəzinə və Azərbaycanda tapılmış arxeoloji əşyalardan ibarət olan mədəni irs sərgisinə baş çəkdi. Sərgi çox əla idi. Bu Mərkəz dərin təsir bağışlayan bir təhsil obyektidir və Komissiya istərdi ki, o, geniş ictimaiyyətin üzünə daha da açıq olsun. Biz başa düşürük ki, mərkəz Səngəçal terminalının bir hissəsi olduğundan, təhlükəsizliklə bağlı məsələlər var, lakin inanırıq ki, onların öhdəsindən gəlmək olar. Bakının mərkəzindən avtobusla vaxtaşırı ekskursiyalar reklam edilə və yüksək təhlükəsizlik standartlarına uyğun olaraq

idarə oluna bilər. Biz eləcə də Mərkəzi digər muzeylərlə eksponatları mübadilə etməyi və təhsil siyasətində daha ciddi rol oynamaq üçün yollar araşdırmağı təşviq edirik.

Ümumiyyətlə, Biz BP-yə təkidlə məsləhət görürük ki, sosial strategiya sahəsində icmalarla əlaqəni saxlasın, vətəndaş cəmiyyəti və yerli hökumətlə əməkdaşlıqda bacarıq və vərdişlərin yaradılması yolu ilə icmalara yüksək həyat səviyyəsi, gəlir, səhiyyə, su və s. sahələrdə yüksək standartlara nail olmaqda kömək etsin. Azərbaycanda inkişafa əhəmiyyətli töhfələr verməyə qadir olduğunu və bir çoxlarının həyatına müsbət təsir göstərdiyini BP nümayiş etdirmişdir. Komissiya BP-nin bu işini həm özünün, həm də Azərbaycanın mənafeyi naminə davam etdirəcəyinə ümid edir.

BP-nin Azərbaycan cəmiyyəti ilə əlaqəsi

Keçən ilki hesabatımızda qeyd edildiyi kimi, BP Azərbaycan cəmiyyəti ilə davamlı olaraq saxladığı əlaqəyə görə təqdirə layiqdir. Bura makroiqtisadi analiz və səmərəli idarəetmə layihələri ilə bağlı hökumətlə əməkdaşlıq və "Biznesə İmkan Yaradan Mühit Layihəsi" daxildir. Komissiya üzvləri xüsusilə biznes jurnalistikası üzrə təlimə və Təşkilatlararası Təhlükəsizlik Komitəsi forumuna verdiyi dəstəklə BP tərəfindən aparılan davamlı və yaxşı işi qiymətləndirir.

Lakin buna baxmayaraq, Komissiya belə hesab edir ki, BP-nin vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqəsi daha yaxşı ola bilərdi.

İl ərzində "Wiki leaks" veb-səhifəsi vasitəsilə BP ilə əlaqədar açıqlamalar edilmişdi. BP Azərbaycan bu əsassız ittihamlara ictimaiyyət qarşısında cavab vermədi. Komissiya BP-nin nə üçün cavab verməməyi qərara almasını başa düşsə də, bizə belə gəlir ki, bu, Azərbaycandakı vətəndaş cəmiyyətinin bəzi qrupları tərəfindən BP-yə olan inamsızlığı əks etdirir. Komissiya həm də belə düşünür ki, BP-ni müstəqil rəyə malik olan bir təşkilat deyil, Hökumətlə sıx bağlı olan bir təşkilat hesab edirlər.

İl ərzində həm də bir Həmkarlar Təşkilatının lideri tərəfindən BP ilə əlaqədar mənfi bəyanatlar səsləndi. BP-nin Həmkarlar təşkilatları ilə əlaqədar mövqeyi başa düşüləndir. Biz, aşağıda təsvir etdiyimiz kimi, BP-ni Həmkarlar təşkilatlarını cəmiyyətlə əlaqə fəaliyyətlərinə daxil etməyə təşviq edirik (lakin Həmkarlar təşkilatları ilə danışıqların bir hissəsi kimi deyil, ümumi vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqənin bir hissəsi kimi).

Komissiya təklif edir ki, BP Azərbaycandakı vətəndaş cəmiyyətinin mənzərəsini əks etdirmək və onu daha yaxşı başa düşmək üçün mümkün olarsa şirkətdən xaric konsultantlardan istifadə etməklə bir xəritələşdirmə layihəsi həyata keçirsin. Belə bir xəritə daha geniş yayılmış vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqələrin yaradılması və ünsiyyət planı üçün bir əsası təmin edər. Əlaqələrin yaradılması və ünsiyyət vətəndaş cəmiyyətinin müxtəlif hissələri üçün uyğunlaşdırılmalı, müxtəlif qruplarda müxtəlif metodlardan istifadə olunmaqla həyata keçirilməlidir. BP bu yolla vətəndaş cəmiyyətinin daha geniş bir diapazonu arasında özünə qarşı daha dərin inam yarada bilər.

BP məhdud sayda peşəkar QHT-lərlə əlaqə saxlayır. Bu QHT-lər vətəndaş cəmiyyətini bir bütöv kimi təmsil etmirlər (və etməməlidirlər). Onlar həm də BP-nin mövqeyini vətəndaş cəmiyyətinin digər hissələrində daha geniş şəkildə təmsil etməkdə asılı olmamalıdır. Təklif edirik ki, BP müxtəlif mexanizmlərdən (məsələn, elmi-tədqiqat mərkəzi kimi) və bir sıra mövzulardan (məsələn, korrupsiya, idarəetmə, əməyin təhlükəsizliyi, ətraf mühit) istifadə etməklə vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqədə daha proaktiv bir mövqe tutsun. Düşünürük ki, BP layihələrin irəliləyişi barədə ictimaiyyətə daha tez-tez məlumat verməlidir.

Vətəndaş cəmiyyətinin müxtəlif hissələrinə dair misallara "Gələcəyə Köprü", Vətəndaş nəzarəti şəbəkəsi, Vətəndaşların Əmək Hüquqlarının Müdafiəsi Liqası, müəllimlərin, fermerlərin, gənqlərin QHT-ləri və s. daxil ola bilər.

Vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqənin yeni strategiyasının bir hissəsi kimi icma informasiya mərkəzlərindən proaktiv istifadə bəlkə də layihələrin gedişi barədə son məlumatların, icma proqramlarından faydalananları haqqında və cari proqramlar və s. haqqında məlumatların çatdırılması məqsədi ilə araşdırılmalıdır. Şirkətin "Kompas" jurnalından yaxşı effektlərə nail olmaq üçün daha əhatəli şəkildə və bəlkə də daha geniş məsələlərə toxunmaqla bir dialog mexanizmi kimi istifadə edilə bilər.

Xüsusilə bir daha vurğulamaq istərdik ki, yaxşı ünsiyyət məlumatların alınması və ötürülməsini ehtiva edən ikitərəfli bir proses kimi qəbul edilməsi vacibdir. BP münasibətlərdə dinləmə bacarıqlarını əla çəkildə inkişaf etdirməyi qarşısına məqsəd qoymalı və eşitdiklərinə şirkətin cavab verməsini sınaqdan keçirməlidir. Şirkətin hansı işlər gördüyü barədə insanlara məlumat vermək heç də kifayət deyil, insanları narahat edən problemləri səmimiyyətlə dinləmək və onlara vicdanla və konstruktiv şəkildə cavab verməmək mühümdür. Bu da vacibdir ki, kommunikasiyanı və nəticədə şirkəti "insanlaşdırmaq" üçün yalnız quru faktlar deyil, həm də bu faktlara dair şərhlər və mövqelər çatdırılsın.

Komissiya keçən il QHT-lərin qeydiyyatdan keçirilməsinə qoyulan məhdudiyyətlərlə əlaqədar öz narahatlığını bildirmişdi. Güclü inkişaf edən vətəndaş cəmiyyəti bütövlükdə yalnız cəmiyyət üçün faydalı olmayıb həm də biznes üçün daha açıq və daha az riskli bir mühit yaradır. Məsləhətdir ki, BP vətəndaş cəmiyyətinin inkişafına dəstək vermək və QHT-lərin qeydiyyatdan keçməsinə məhdudlaşdırıcı amilləri azaltmaq üçün yollar arasın.

BP Azərbaycan üçün böyük işlər görür, lakin bununla belə, bizə elə gəlir ki, bəziləri, bəlkə də çoxları ona inanmır. Bizim ön plana çəkdiyimiz növ proqram böyük diqqət və səy, eləcə də lazımi bacarıqlar tələb edir. İnanırıq ki, belə bir proqram Azərbaycan cəmiyyətində BP-nin mövqeyini gücləndirər və daha müsbət sosial təsirlə nəticələnər.

Nəticə

Bu Komissiyanın rolu qarşıya yeni məqsədlər qoymaq, məsləhətlər vermək və əminliyi təmin etməkdir. Nisbətən qısamüddətli baxış əsasında və nisbətən qısa həcmli hesabatda əlbəttə ki hər məsələni, yaxud hətta bir çox məsələləri əhatə etmək qeyri-mümkündür. Buna görədir ki, Komissiyanın hesabatları hazırda görülən bir çox təqdirəlayiq işləri qeyd etmir. Bu işlərin çoxunun üstündən şərh etmədən keçsək də, onların əhəmiyyətli olduğunu qəbul edirik. .

Bizim hesabatların həmişəki formatından fərqli olaraq, aşağıda bizdən tələb olunan və təmin edəcəyimizi güman etdiyimiz əminlik, qarşıya vəzifələrin qoyulması və məsləhətlərin verilməsi kimi bir sıra sahələr barədə xülasəni yekunlaşdırırıq.

Əminlik

Biz burada builki təhlilin bir hissəsi hesab etdiyimiz bir neçə fəaliyyət növlərinin siyahısını veririk və inanırıq ki, onlar xüsusilə qeyd edilməyə layiqdir.

İlk növbədə BP-nin Azərbaycanda həyata keçirdiyi ümumi fəaliyyət və maraqları barədə. Şahdəniz 2 layihəsi irəlilədikcə BP-nin Azərbaycana verdiyi ümumi töhfələr də artmaqda davam edir.

KOM-ların lokallaşdırılması strategiyası və nailiyyətlər, xüsusilə ona görə ki, bunlar HPBS şərtlərindən irəli gəlmir və könüllüdür.

Təchizatçılar üçün inkişaf etməkdə davam edən və daha da irəliləyəcək anti-korrupsiya proqramları

İcma usta yanında şagirdlik proqramları – bunlara ehtiyac var və təqdirəlayiqdir

“Ümid” təşkilatı tərəfindən idarə olunan paltar emalatxanası əvvəlkindən yaxşı vəziyyətdədir və öz gələcəyinə inamı artır

İcma kənd təsərrüfatı proqramları – yaxşı proqramlardır və həm də yaxşı idarə olunur

Qazın məşəldə yandırılmasının azaldılması və onun daha da azalması üçün gələcək planlar

Səngəçəldə atmosfer havasının keyfiyyətinin monitoring proqramı

Xəzər Enerji Mərkəzi, xüsusilə onun mədəni irs və təhsil komponenti

Qarşıya qoyulan vəzifələr

Özəl KOM-lara xərclərin artırılması

Yeni tikinti işləri üçün hazırlıq – bunu əvvəlkindən daha yaxşı yerinə yetirmək

Abşeron sənaye zonasının inkişaf planlarına aktiv şəkildə töhfələr vermək və ya onun üçün əlaqələndirici olmaq

Anti-korrupsiyaya daha çox töhfə vermək

Benefisiarların uğur qazanmaqsına kömək etmək üçün Usta yanında şagirdlik və biznes inkişafı proqramlarını başa çatdırmaq

BP ilə əlaqədar bütün layihələrdə əmək hüquqlarının bərqərar olmasını təmin etmək

BP-nin Azərbaycan Hökumətindən ayrı bir fərdi “şəxsiyyət” olmasını inkişaf etdirmək

Vətəndaş cəmiyyəti və bütövlükdə cəmiyyətlə əlaqəsini yaxşılaşdırmaq əsas azadlıqlara dəstək vermək

XEM-dən istifadəni və istifadə mümkünlüyünü artırmaq

Məsləhətlər

Əvvəlki tikinti mırhələsinin dərslərindən öyrənmək və onarı tətbiq etmək: təhlükəsizlik tədbirlərini, Könüllü prinsipləri və əmək hüquqları üzrə monitorinqi, işçilərin işə götürülməsini, təlimləndirməni və işdən azad etmə planlarını və s. hazırlamaq.

Terminalın genişləndirilməsindən əvvəl Səngəçal ərazisinin çox geniş və əsaslı ƏMSTQ-ni hazırlamaq – daha geniş miqyaslı sosial təsirləri, məsələn, işçi axınıni, sosial şəraitə təsirləri və s. yoxlamaq.

Könüllü Prinsiplərin şirkətdən xaric monitorinqini aparmaq

Anti-korrupsiya proqramlarını təchizatşılardan çox maraqlı tərəflər arasında yaymaq

Usta yanında şagirdlik və biznes inkişafı proqramlarından faydalananlara hüquq, anti-korrupsiya, vergi və s. prosedurları ilə əlaqədar kömək etmək və təlim keçmək

“Ümid” təşkilatının həyata keçirdiyi proqramları ümumi əmək htəmin etmək üçün üquqları (xüsusilə uşaq əməyi) baxımından qiymətləndirmək və hüquqların müdafiə edildiyinə əmin olmaq üçün proseslər – “lazımı ehtiyatlılıq” prosesləri hazırlamaq

Vətəndaş cəmiyyətinin xəritələşdirilməsi layihəsini həyata keçirmək

Vətəndaş cəmiyyəti xəritəsi– məqsədlər, məlumatlar, mexanizmlər, əks-əlaqə - əsasında vətəndaş cəmiyyəti ilə əlaqə planı (əlaqələrin yaradılması və ünsiyyət)

işləyib hazırlamaq. Əlaqələr ünsiyyətdən daha geniş məfhumdur (aşağıya baxın) və ona münasibətlərin yaradılması daxildir.

BP-nin müstəqil xüsusiyyətini bərqərar etmək üçün ünsiyyət proqramı işləyib hazırlamaq (media mənsubları və vətəndaş cəmiyyəti ilə). Belə bir proqram auditoriyaları. Veriləcək məlumatları, çatdırma mexanizmlərini və s. müəyyən etməyə imkan verir.

Biznes üçün əsas azadlıqlara və hüquqlara, eləcə də açıq cəmiyyətlərə dəstək vermək məqsədi ilə rəsmi bəyanatlar vermək yolunu araşdırmaq

Tematik sərgilər təşkil etməklə XEM-in digər muzeylərlə əlaqəsini genişləndirmək və geniş ictimaiyyət üçün qəbul günlərini təmin etmək

Dediklərimizə yekun vuraq

Yuxarıda göstərilənləri iki əsas mövzu ilə əhatə etmək və onlardan birincisini üç yarımmövzuya bölmək olar -

1) BP Azərbaycanda öz mövqeyini aşağıdakı vasitələrlə daha yaxşı gücləndirə bilər:

Vətəndaş cəmiyyəti ilə daha geniş və dərinləndirən əlaqələr yaratmaqla

Əsas azadlıqlara dəstək verməklə

Anti-korrupsiya sahəsində daha irəli getməklə

2) Gələcək genişlənmə və tikinti işlərinə hazırlıq işləri görməklə

Gördüklərimizin çoxu bizi əmin edir ki, BP özünün Azərbaycandakı sosial məsuliyyətlərinə ciddi şəkildə yanaşmaqda davam edir. Biz BP-nin indiyədək və indi də gördüyü işlərin əksəriyyətinə dəstək veririk. BP-nin Azərbaycan cəmiyyətində daha möhkəm bir mövqə tutması və özünün faydalı sosial təsirini artırmaq niyyəti ilə şirkət qarçısına bir sıra vəzifələr qoyur və məsləhətlər veririk. Qarşıya qoyulan vəzifələr mahiyyətcə çətin olur və şübhəsiz ki, bunlar BP üçün də o qədər də asan olmayacaqdır. Lakin qarşıya qoyulan vəzifələrin bir mahiyyəti də ondadır ki, əgər onlar qəbul edilərsə və cəsarətlə yerinə yetirilməyə başlanarsa uğurla nəticələnər.

ASTK-nin görüşü üçün materialların hazırlanmasında əməyi olan, bizə təqdimatlar edən və suallara cavab verən bütün BP əməkdaşlarına təşəkkürümüzü bildiririk. Sizin səyləriniz Komissiya üçün olduqca faydalı oldu. Ümid edirik ki, bu hesabat da BP üçün eyni dərəcədə faydalıdır.

Komissiyanın mövcud olduğu beş ildə BP-nin fəaliyyət göstərdiyi mühitdə ilbəl əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermişdir. BP-nin ASTK-nı şirkətdən xaric müstəqil bir orqan kimi təsis etməsi təqdirəlayiqdir və bu, özlüyündə BP-nin sosial təsirinə necə ciddi yanaşmasını nümayiş etdirir. İnanırıq ki, bu, sənaye üçün dünyanın hər yerində ən yaxşı bir nümunədir. Bizim BP-yə son tövsiyəmiz bu açıqlığı və fəaliyyət göstərdiyi cəmiyyətlə əlaqəsini saxlasın və daha da artırsın və belə etməklə Azərbaycanın və onun xalqının davamlı inkişafında mühüm rol oynasın.

Əlavə – ASTK-nın üzvləri

Deyvid Rays	Sədr Müstəqil məsləhətçi və Böyük elmi işçi, Kembric Universiteti, Davamlı inkişafa rəhbərlik proqramı
Fərda Əsədov	İcraçı Direktor, OSİ-Azərbaycan və bundan əvvəl Azərbaycanda Açıq Cəmiyyət İnstitutuna Yardım Fondunun İcraçı Direktoru
Sədaqət Qəmbərova	Direktor, Əmək münasibətləri
Fikrət Cəfərov	Direktor və Sədr, Davamlı İnkişaf Cəmiyyəti
Vasif Mövsümzadə	Tələbə, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
Rəna Səfərəliyeva	İcraçı Direktor, Transparency Azərbaycan
Qer Smit	Sədr, Korporativ Sosial Məsuliyyət Praktikas Foley Hoag LLP